

Sp. zn.	16/2024/NZ/EČR	Vážený pan
Č. j.	KVOP-2014/2025	Mgr. Radoslav Laš
Datum	20. ledna 2025	ředitel
		Výchovný ústav Husův domov a školní jídelna
		Vrchlického 700
		544 01 Dvůr Králové nad Labem

Vážený pane řediteli,

reaguji na Vaše vyjádření ke zprávě z následné systematické návštěvy Vašeho zařízení. Nejprve Vám děkuji za Vaši otevřenost a upřímnost, s nimiž jste přistoupil k části mnou doporučených opatření. Velice si tohoto přístupu cením. Rád bych se podrobněji věnoval několika konkrétním bodům, u kterých jste požádal o přehodnocení navrhovaných opatření, v ostatním považuji Vaše vyjádření za dostatečné.

Opatření č. 2

Přijmout pracovníka s adiktologickým vzděláním.

Poukázal jste na to, že adiktolog je zdravotnický pracovník, který poskytuje zdravotnické služby. Zařízení však nemá oprávnění tyto služby poskytovat a nemůže ani zaměstnávat zdravotnické pracovníky. Pokud by adiktolog v zařízení poskytoval zdravotnické služby bez oprávnění, mohlo by se zařízení dopustit přestupku podle zákona o zdravotnických službách. Požádal jste tedy o sdělení, zda trvám na požadavku zaměstnat adiktologa navzdory tomu, že je to protiprávní.

Máte pravdu, školská zařízení aktuálně nemohou poskytovat zdravotnické služby a vytvořit pracovní pozici pro adiktologa. Na problém se zaměstnáváním zdravotnického personálu opakovaně upozorňuji v souhrnných zprávách z návštěv zařízení a žádám ministerstva o systémovou změnu, která danou překážku odstraní.¹ Na stejném místě popisují příklady praxe z jiných školských zařízení s podobnou cílovou skupinou. Daná školská zařízení dětem zajišťují potřebnou péči prostřednictvím ambulantních služeb nebo skrze spolupráci s externím adiktologem, který za dětmi pravidelně dojíždí. Touto cestou se může vydat i Vaše zařízení. S přihlédnutím k tomu, že je adiktologická péče důležitá a existují způsoby, jak se v zájmu dětí vyhnout daným omezením, tedy **na navrhovaném opatření ohledně zajištění péče adiktologa pro chlapce trvám.**

1 Souhrnná zpráva veřejného ochránce práv z návštěv školských zařízení pro výkon ústavní výchovy ze dne 21. prosince 2021, sp. zn. 33/2021/NZ, [eso.ochrance.cz](https://www.eso.ochrance.cz), s. 23; souhrnná zpráva veřejného ochránce práv z návštěv školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy pro děti se závislostmi ze dne 19. července 2024, sp. zn. 35/2021/NZ, [eso.ochrance.cz](https://www.eso.ochrance.cz), s. 27.

Opatření č. 10

Opatřit všechny sprchové kouty v koupelně na žlutém patře závěsem či zástěnou.

Uvedl jste, že sprchové závěsy by vychovatelům znemožnily poskytovat chlapcům asistenci během provádění hygieny. Bez jejich asistence by se chlapci pouze nahřívali pod tekoucí vodou, aniž by byli po vysprchování skutečně čistí. Celý proces by se musel zopakovat, čímž by došlo ke spotřebě velkého množství vody. Proto žádáte o přehodnocení daného opatření.

Rozumím, že někteří chlapci nemusí být při provádění hygieny úplně soběstační. Domnívám se však, že by zařízení mělo potřeby a schopnosti jednotlivých chlapců posuzovat individuálně a nepřístupovat k celé skupině plošně. Pokud vyhodnotí, že chlapec asistenci při hygieně potřebuje, měl by mu při ní personál poskytovat pomoc způsobem zachovávajícím jeho důstojnost a soukromí. Opakuji, že pokud je v koupelně více chlapců zároveň, měli by mít možnost zakrýt se během provádění hygieny závěsem. Dané opatření přitom dle mého názoru personálu nebrání v tom, aby jednotlivému chlapci při sprchování individuálně dopomohl. **Na navrhovaném opatření tedy trvám.**

Opatření č. 11

Upustit od plošného dohledu nad chlapci během sprchování a provádět je pouze v odůvodněných případech; důvody zaznamenávat ve spisové dokumentaci chlapce.

Sdělil jste, že vychovatele o dohled nad chlapci během sprchování žádáte proto, aby průbojnější chlapci ze skupiny nevypustili všechnu teplou vodu na úkor ostatních. Ti by se pak museli sprchovat ve studené vodě, čemuž se tímto opatřením snažíte zabránit. Chlapci se závažnými poruchami chování a emocí na oddělení Poklad mají potíže s respektováním základních společenských norem. Proto se jim snažíte vlídným a smysluplným způsobem vybudovat žebříček společenských hodnot od hygienických návyků až po budování mezilidských vztahů ve vrstevnické skupině. Mezi způsoby, jak tohoto cíle dosáhnout, řadíte i dohled nad chlapci během sprchování.

Ačkoliv Vaše obavy o nedostatek teplé vody pro všechny chlapce během večerní hygieny mohou být opodstatněné, považuji Vámi zvolené opatření k řešení tohoto provozního důvodu za neoprávněný a nepřiměřený zásah do lidské důstojnosti a soukromí umístěných chlapců. S obdobným problémem se mohou potýkat i ostatní zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Přesto jsem se během jejich návštěv neseťkal s takovým zásahem do soukromí dětí z Vámi popsaného důvodu. **Trvám proto na tom, aby zařízení od dané praxe upustilo.**

Opatření č. 19

Upustit od plošného zákazu samostatných vycházek a individuálně posuzovat schopnosti jednotlivých chlapců absolvovat samostatnou vycházku.

Uvedl jste, že v zařízení nemáte plošný zákaz vycházek. Zároveň podle Vás stojí za zvážení, zda je moudré ustupovat od Vaší ochranné praxe, kdy minimálně někteří chlapci

na samostatné vycházky téměř vůbec nechodí. Tito chlapci si podle Vás jen obtížně hledají kamarády a při pokusech o samostatné vycházky se stýkali s bezdomovci. Ti se s nimi dělili o alkohol, jehož konzumace je ve spojení s psychiatrickou medikací pro chlapce nebezpečná.

Z Vámi poskytnutých denních záznamů je zřejmé, že v první polovině roku 2024 chodilo na samostatnou vycházku pouze minimum chlapců, a to navíc velmi sporadicky. Více záznamů se týká chlapců, kteří ze zařízení odešli i několik let před návštěvou, nejsou tedy nijak vypovídající o aktuální situaci. Uznávám však, že v minulosti byl výskyt samostatných vycházek častější, a to zejména v době přítomnosti psychologa, jak jsem ostatně popsal ve zprávě z návštěvy.

Považuji za vhodné zopakovat, že s Vámi nastíněnou situací se chlapci mohou setkávat i v budoucnu, proto by si způsoby jejího řešení měli nacvičit ještě během pobytu v zařízení (s pomocí psychologa a dalšího odborného personálu).

Umím si představit, že pro chlapce může být náročné navázat vztah se svými vrstevníky z běžných rodin, pokud jinak tráví den výhradně v zařízení. Někteří z chlapců totiž nenavštěvují školu ani volnočasové aktivity mimo zdi zařízení, kde by si takový kontakt mohli vybudovat. S tím souvisí i další oblast, na kterou jsem ve zprávě poukazoval, a sice že pokud by zařízení vynaložilo větší úsilí k tomu, aby se chlapci mohli připravovat na budoucí povolání mimo jeho budovu, mohli by tím současně získat příležitost najít si kamarády.

Trvám tedy na provedení navrhovaného opatření.

Opatření č. 20 a 22

Umožnit všem chlapcům neomezený přístup k vlastnímu mobilnímu telefonu a odebírat jej pouze v individuálních případech.

Napsal jste, že jste se v minulosti několikrát pokusili umožnit chlapcům neomezený přístup k telefonu. Ten však měl za následek ospalé, malátné a podrážděné chlapce z důvodu nedostatku spánku. Zároveň jste poukázal na to, že aktuálně pečujete o sedm chlapců, kteří vyžadují sexuologickou léčbu a kteří se již dopustili závažného antisociálního deliktu. Za klíčovou proto pokládáte mravní výchovu. Pokud by chlapci měli neomezený přístup k telefonu, neměli byste šanci se o takovém jednání chlapců dozvědět, natož minimalizovat rizika. Současně jste upozornil na možné propadnutí závislosti na telefonu a negativní důsledky jeho nadužívání, např. v podobě poruch spánku. Zdůrazňujete, že v případě cílové skupiny zařízení jde o chlapce znevýhodněné mentálním handicapem, kteří jsou z tohoto důvodu používáním telefonů ještě více ohroženi. Žádáte proto o přehodnocení navrhovaného opatření tak, abyste mohl minimalizovat veškerá rizika související s neharmonickým vývojem chlapců.

Jak jsem již uvedl ve zprávě, odebrat chlapci telefon je možné v případě, kdy daný předmět ohrožuje jeho výchovu, zdraví a bezpečnost.² Dle mého názoru může jít o situaci, kdy by se chlapec jeho prostřednictvím dopouštěl jednání, které zasahuje do práv dalších osob

² Podle ustanovení § 20 odst. 2 písm. d) zákona o ochranné a ústavní výchově.

(stalking, vyhrožování apod.). případně kdy by sám chlapec byl skrze něj vystavován nežádoucímu jednání ze strany třetí osoby. Ve zprávě mimo jiné také uvádím, že může jít i o situaci, kdy odborník (psychiatr, klinický psycholog) konstatuje u chlapce závislostní chování (nomofobii) a chlapec nedodrží stanovený léčebný režim. Jinými slovy, odebrání mobilního telefonu musí předcházet odborná diagnostika a není možné zdůvodňovat jej pouze s paušálním odkazem na obavu z možného vzniku závislosti.

Stejně tak můžete telefon od chlapce dočasně převzít do úschovy, pokud by bylo jeho zdraví ohroženo jeho nezodpovědným přístupem k používání telefonu. Jak jsem již zmínil ve zprávě, může jít o situaci, kdy **chlapec nebude dlouhodobě (tedy nikoliv po prvním pokusu) v noci spát v důsledku jeho používání**. Trvám však na tom, že by zařízení mělo ke každému chlapci přistupovat individuálně a trénovat s ním jeho návyky a disciplínu podle konkrétního plánu.³ Jedině tak si téměř dospělí chlapci budou moci vyzkoušet situace, které je po odchodu ze zařízení čekají a před kterými je již nikdo nebude nadále chránit. **I v tomto případě tedy trvám na navrhovaném opatření.**

Opatření č. 24

Umožnit chlapcům nabíjet si mobilní telefony i mimo vyhrazená místa za splnění bezpečnostních podmínek.

Uvedl jste, že právě splnění bezpečnostních podmínek představuje zásadní problém. Chlapci se sníženou mentální úrovní mají obvykle problém se i vymocit do předem určeného prostoru. Pakliže nelze naučit chlapce při vykonání malé potřeby sednout si na mísu, když se mu nedaří trefit se do určeného prostoru, nelze podle Vás očekávat, že bude zodpovědně zacházet s elektrickým kabelem při dobíjení telefonu nebo že si ho nezapomene večer zapojit do nabíječky. Nabíjení telefonů v průběhu noci na vychovatelnách je dle Vašeho názoru praktické a ku prospěchu všech, protože účinně brání vzniku napětí, agresivity a případným konfliktům způsobených nedobitým telefonem. Mnou navrhované opatření proto vnímáte jako komplikaci Vaší práce vedoucí ke zvýšení rizik. Žádáte proto o jeho přehodnocení.

Jsem přesvědčen, že zdravotní stav a kognitivní schopnosti všech chlapců na oddělení Podharť nejsou takové, aby vyžadovali Vámi popsaný režim nabíjení telefonů. **Zařízení proto doporučuji, aby k nabíjení telefonů na vychovatelně vyzývalo pouze chlapce, jejichž zdravotní stav nebo kognitivní schopnosti neumožňují jejich bezpečné používání na pokojích.**

Domnívám se, že i v této oblasti by zařízení mělo vyhodnocovat individuální schopnosti jednotlivých chlapců a nepřistupovat k nim plošně. Jde o téměř dospělé chlapce, kteří se potřebují naučit běžnému fungování pro jejich život mimo zařízení, mezi které potřeba nabít si v průběhu dne elektronické zařízení nepochybně patří.

3 O obecných pravidlech pro používání telefonů ve školských zařízeních se dočtete více ve vyjádření veřejného ochránce práv ze dne 5. června 2023, s.p. zn. 2296/2023/VOP, [eso.ochrance.cz](https://www.eso.ochrance.cz).

Přestože daný přístup může personálu způsobit jisté komplikace v jeho práci, zařízení aktuálním nastavením pouze odsouvá případné problémy s nevhodnými návyky chlapců do doby, kdy už nebudou jeho klienty. Nepřipravuje je tak ale na samostatný život.

Vzdělávání chlapců

Ve zprávě ze systematické návštěvy jsem poukázal na to, že je v zařízení velké množství chlapců, kteří se dále nevzdělávají, v jednom případě i přes nesouhlas rodiče. Daný závěr vyplývá i z nedávné inspekční zprávy České školní inspekce.⁴ V době její říjnové návštěvy žilo v zařízení 37 chlapců, kdy pouze 14 z nich navštěvovalo buď školu v místě zařízení, nebo dojíždělo na střední školu do okolních měst. **Požádal jsem zařízení, aby mě informovalo o individuálních důvodech, pro které se jednotliví chlapci nemohou dále vzdělávat v běžných školách. Odpověď na daný dotaz však nebyla součástí Vaší reakce na zprávu. Proto Vás o poskytnutí těchto informací žádám ještě jednou.**

Závěrem Vás chci ujistit, že na systémový problém spočívající v nedostatku odborného personálu dlouhodobě upozorňuji⁵ a obrátil jsem se v této věci i na MŠMT. Moje výtky k oddělení Poklad v žádném případě nesměřovaly k pracovnímu nasazení zde působícího personálu, jehož úsilí si naopak velmi vážím.

Ještě jednou děkuji za přijetí a naplňování mých doporučení a upozorňuji, že jejich plnění může být předmětem další návštěvy Vašeho zařízení.

S pozdravem

JUDr. Vít Alexander Schorm
zástupce veřejného ochránce práv
(podepsáno elektronicky)

4 Inspekční zpráva České školní inspekce z Výchovného ústavu Husův domov a školní jídelny, Dvůr Králové nad Labem, Vrchlického 700 ze dne 1. listopadu 2024, sp. zn. ČŠIH-S-269/24 H, dostupné z: <https://portal.csicr.cz/School/600029883>.

5 Viz na př. souhrnná zpráva veřejného ochránce práv z návštěv školských zařízení pro výkon ochranné výchovy ze dne 19. července 2024, sp. zn. 27/2023/NZ, [eso.ochrance.cz](https://www.eso.ochrance.cz) a souhrnná zpráva veřejného ochránce práv z návštěv zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy pro děti se závislostmi ze dne 19. července 2024, sp. zn. 35/2021/NZ, [eso.ochrance.cz](https://www.eso.ochrance.cz).